
Krvná zrazenina

V očiach má oheň a v tvári svetlo.

— Tajné dejiny Mongolov

Z tisícov miest, ktoré Mongoli dobyli, spomína história iba jedno, ktoré Džingischán poctil tým, že doň vstúpil. Zvyčajne, keď už bolo víťazstvo isté, stiahol sa so svojim dvorom do vzdialenejšieho a príjemnejšieho tábora, kým bojovníci dokončovali svoje úlohy. V jeden marcový deň v roku 1220, v roku draka, porušil tento mongolský dobyvateľ svoju zvláštnu tradíciu tým, že voviedol svoju jazdu do stredu práve dobytej Buchary, jedného z najdôležitejších miest patriacich sultánovi ríše Chórezm v dnešnom Uzbekistane. Hoci Buchara nebola ani hlavným mestom, ani veľkým obchodným centrom, nachádzala sa na citovo dôležitej pozícii pre moslimský svet. Bola to Vznešená Buchara, centrum náboženskej piety známej prívlastkom „ozdoba a potešenie pre celý islam“. Džingischán dobre poznal propagačnú hodnotu svojho konania, keď dobyl toto mesto a vstúpil doň. Triumfálne prešiel mestskými bránami popri hustej zástavbe drevených domov a stánkov predavačov k veľkému zhuku kamenných a tehlových budov v strede mesta.

Jeho vstup do Buchary prišiel po úspešnom dokončení asi najdrzejšieho prekvapivého útoku v dejinách vojenstva. Kým jedna časť jeho armády šla rovnou cestou z Mongolska, aby priamo zaútočila na sultánove pohraničné mestá, tajne stiahol ďalšiu divíziu bojovníkov, aby sa vydala

na najdlhšiu cestu, akú kedy armáda prekonala – 3 200 kilometrov púšte, hôr a stepi –, aby sa objavila hlboko za nepriateľskými líniami, kde ju očakávali najmenej. Dokonca aj obchodné karavány sa vyhýbali Kyzylkumu, bájne Červenej púšti: vydávali sa na obchádzkovú trasu s dĺžkou tisícov kilometrov; a tento fakt bol, samozrejme, presne tým dôvodom, prečo sa Džingischán rozhodol zaútočiť z tohto smeru. Keď uzavrel priateľstvo s nomádmi z tejto oblasti, dokázal viesť svoju armádu po dovtedy neznámej trase cez skaly a piesočnú púšť.

Jeho cieľové mesto Buchara stálo v strede úrodnej oázy na jednom z prítokov rieky Amudarja osídlenej najmä Tadžikmi alebo Peržanmi, no ovládanej členmi turkického kmeňa v novovytvorenej ríši Chórezm, jednej z mnohých prechodných ríš tohto obdobia. Sultán Chórezmu spravil závažnú smrteľnú chybu: urobil si z Džingischána nepriateľa, keď ozbiljal mongolskú obchodnú karavánu a znetvoril tváre mongolských vyslancov, ktorí mali za úlohu vyjednať mierový obchod. Hoci mal Džingischán takmer šesťdesiat rokov, keď sa dopočul o útoku na svojich mužov, neváhal opäť zvolať svoju disciplinovanú a skúsenú armádu, aby osedlala kone a vydala sa na vojnový chodník.

V protiklade k takmer všetkým veľkým armádam v dejinách cestovali Mongoli naľahko a bez zásobovacieho reťazca. Keďže Džingischán čakal pri prechode púšťou na najchladnejšie mesiace, muži a kone potrebovali menej vody. Počas tohto ročného obdobia sa tiež tvorila rosa, čo trochu stimulovalo rast trávy, ktorá bola pašou pre kone a muži na nej mohli dychtivo loviť svoju obživu. Namiesto prepravy pomaly sa pohybujúcich strojov používaných pri obliehaní a ťažkého vybavenia niesli Mongoli so sebou rýchlejšie sa premiestňujúcu jednotku technikov, ktorí dokázali na mieste postaviť z dostupných materiálov čokoľvek potrebné. Keď Mongoli prišli k prvým stromom po prechode rozsiahlej púšte, zoťali ich a vyrobili z nich rebríky, obliehacie stroje a iné pomôcky pre útok.

Keď predsunutá hliadka zbadala po prechode púšťou prvé malé sídlo, zmenila rýchlosť a zrazu bol z nej pomaly sa pohybujúci, terigajúci sa sprievod, akoby išlo o predajcov prichádzajúcich za obchodom, nie rýchlych bojovníkov pri útoku. Nepriateľská sila nonšalantne prikráčala k bránam mesta a až potom si jeho obyvatelia uvedomili, o koho ide, a spustili poplach.

Keď sa Džingischán nečakane vynoril z púšte, neutekal napadnúť Bucharu ihneď. Vedel, že pri útoku jeho armády nemôžu z pohraničných miest odísť žiadne posily, a preto mal čas využiť prekvapenie a manipuláciu verejnosti, ktorú mučil strachom aj nádejou. Cieľ takejto taktiky bol jednoduchý a vždy rovnaký: vystrašiť nepriateľa, aby sa vzdal ešte predtým, ako sa začne samotná bitka. Tým, že Džingischánova armáda obsadila niekoľko malých miest v blízkosti Buchary, mnoho obyvateľov prišlo do tohto mesta v pozícii utečencov, ktorí nielen mesto zaplnili, ale v ňom zároveň aj umocnili hrôzu. Keď Mongoli udreli hlboko za nepriateľskými líniami, okamžite vytvorili chaos a paniku po celom kráľovstve. Perzský kronikár Ata-Malik Juvayni opísal jeho príchod k mestu takto: keď ľudia videli, že sa celá krajina okolo nich „dusí jazdcami na koňoch a vzduchom plným prachu, čiernym ako noc, rozvíreným jazdcami na koňoch, premohli ich des i panika a ovládli strach a hrôza“. Pri príprave psychologického útoku na mesto začal Džingischán s dvomi príkladmi toho, čo čaká obyvateľov mesta. Komunitám vonku na okraji mesta ponúkol štedré podmienky kapitulácie a k tým, ktorí prijali jeho podmienky a pridali sa k Mongolom, pristupovali útočníci s veľkou zhovievavosťou. Slovom spomínaného perzského kronikára: „Ktokoľvek sa im podvolil, bol v bezpečí a nebol ohrozený krutosťou hrôzy a potupy.“ K tým, ktorí sa odmietli podriať, sa Mongoli správali mimoriadne tvrdo: zajatcov hnali pred sebou, aby boli potravou pre delá pri nasledujúcom útoku.

Táto taktika vyvolala medzi turkickými obrancami Buchary paniku. Zanechali v citadele Buchary päťsto vojakov a zvyšok armády – dvadsaťtisíc mužov – ušiel skôr, než mala doraziť, ako si mysleli, hlavná časť mongolskej armády. Tým, že opustili svoju pevnosť a pri úteku sa rozprchli, padli do Džingischánovej pasce. Mongolskí vojaci, ktorí už boli na pozíciách a čakali na utekajúcich vojakov, ich zabíjali takmer pokojným tempom.

Civilné obyvateľstvo Buchary sa vzdalo a otvorilo brány mesta, no malý kontingent vzdorovitých vojakov ostával v citadele. Dúfali, že vďaka hrubým múrom sa budú dlho brániť akémukoľvek obliehaniu. Džingischán chcel starostlivo vyhodnotiť celkovú situáciu a tak uskutočnil bezprecedentné rozhodnutie a vošiel do mesta. Jednou z prvých vecí, ktoré

urobil, keď prišiel do centra mesta – vlastne pred prijatím kapitulácie ktoréhokoľvek národa –, bolo, že nechal pre svoje kone priniesť krmivo. Nakrímenie mongolských koní a ich jazdcov sa považovalo za znak podriadenosti dobytého národa; čo však bolo dôležitejšie, tým, že Džingischán prijal krmivo a potraviny, vyslal signál, že daný ľud prijal za vazalov, ktorí majú nárok na ochranu zo strany Mongolov a dostali sa tiež pod jeho velenie.

Z čias, keď Džingischán dobýjal strednú Áziu, sa zachoval jeden z mála písomných opisov tohto muža, ktorý mal vtedy asi šesťdesiat rokov. Perzský kronikár Minhaj al-Siraj Juzjani, ktorý bol Mongolom oveľa menej naklonený ako Juvayni, opísal Džingischána ako „muža vysokej postavy, mohutného vzrastu, telesne robustného, so skromným porastom na bielej tvári, s očami mačky, posadnutý odhodlanou energiou, rozlišujúci, geniálny a chápvavý, vyvolávajúci úžas. Bol to mäsiar, spravodlivý, rozhodný, víťaz nad nepriateľmi, neochvejný, krvilačný a krutý.“ Vzhľadom na jeho záhadnú schopnosť ničiť mestá a porážať armády, ktoré boli mnohokrát väčšie ako jeho vlastná, kronikár tiež vyhlásil, že Džingischán bol „zbehlý v mágii i klame a niektorí z čertov boli jeho priateľmi“.

Očítí svedkovia rozprávali, že keď Džingischán prišiel do stredu Buchary, priblížil sa k veľkej mešite a spýtal sa, či to je domov sultána, keďže išlo o najväčšiu budovu v meste. Keď ho informovali, že je to dom Boží, nie sultánov, nepovedal nič. Pre Mongolov bola bohom Večná modrá obloha, ktorá siahala od horizontu po horizont všetkými štyrmi smermi. Boh prebýval všade na Zemi; nemohol byť zatvorený v kamennom dome ako väzeň alebo zviera v klietke a jeho slová nemohli byť zachytené a uväznené v knihe, ako to tvrdili ľudia v meste. Džingischán sám často zažíval prítomnosť Boha a počul jeho slová v nekonečnom otvorenom priestore a na horách v jeho domovine. A tým, že nasledoval tieto slová, stal sa dobyvateľom veľkých miest a obrovských národov.

Zosadol z koňa, aby vošiel do veľkej mešity. Išlo o jediná budovu svojho druhu, o ktorej je známe, že by ju niekedy za života navštívil. Pri vstupe prikázal, aby učenci a klerici nakrmili jeho kone, čím ich zbavil ďalšej hrozby a vzal si ich pod ochranu. Tak robil s takmer všetkým náboženským personálom, ktorý si podmanil. Potom zvolal do mešity 280 najbohatších

ľudí v meste. Napriek nedostatku informácií o mestskom živote rozumel, ako fungujú ľudské emócie a city. Pred zhromaždenými ľuďmi v mešite vyšiel po niekoľkých schodoch kazateľnice a potom sa obrátil na elitu Buchary. Cez tlmočníkov im prísne kázal o hriechoch a priestupkoch ich sultána a ich samotných. Za tieto chyby neboli zodpovední bežní ľudia, ale „boli to veľkí medzi vami, ktorí sa dopustili týchto hriechov. Keby ste nespáchali veľké hriechy, Boh by na vás nezoslal trest, ako som ja.“ Potom odovzdal moc nad každým bohatým človekom jednému zo svojich mongolských bojovníkov, ktorí šli s nimi a vzali ich majetok. Pripomenul bohatým väzňom, aby sa neobťažovali a neukazovali im verejne dostupné bohatstvo; to Mongoli dokázali nájsť bez pomoci. Chcel, aby ich zaviedli iba k ukrytému alebo zakopanému majetku.

Po začatí systematického rabovania mesta obrátil Džingischán svoju pozornosť na útok na turkických bojovníkov, ktorí vzdorovito zapečatili vnútorné priestory citadely Buchary. Aj keď národy urbanizovaných oáz miest strednej Ázie, ako boli Buchara a Samarkand, nepoznali konkrétne Mongolov, stretli sa počas storočí s mnohými barbarskými armádami. Predchádzajúce kmeňové armády, bez ohľadu na to, aké boli statočné či disciplinované, nikdy nepredstavovali závažnú hrozbu, pretože pokiaľ mali mestské armády potraviny a vodu, dokázali sa za masívnymi stenami svojich pevností dlho brániť. Podľa väčšiny faktorov by Mongoli nemali byť rovnocenní profesionálne trénovaným kariérnym vojakom, s ktorými sa stretli v Buchare. Hoci mali Mongoli vo všeobecnosti skvelé luky, každý muž bol zodpovedný za výrobu toho svojho, preto mali rôznu kvalitu. Mongolská armáda sa tiež skladala zo všetkých mužov v kmeni, ktorých bojaschopnosť závisela od prítomnosti ich výcviku popri pasení zvierat; a hoci išlo o tvrdých a disciplinovaných vojakov oddaných svojim úlohám, chýbal im profesionálny výber a tréning, aký mali obrancovia Buchary. Najväčší faktor v prospech vojakov schovaných za masívnymi kamennými múrmi citadely spočíval v tom, že žiadna kmeňová armáda si nikdy neosvojila komplexnú technológiu obliehania. No Džingischán mal čosi vopred pripravené.

Útok bol vedený ako ukážka zarážajúcej sily, pričom divákmi nemali byť už podrobení obyvatelia Buchary, ale ešte stále vzdialená armáda

a národ v Samarkande, ďalšom meste na trase pochodu. Mongolskí voľtreľci dotiahli novopostavené obliehacie stroje – katapulty, trebuchety a praky, ktoré nevrhali iba kamene a oheň, ako to robili obliehacie armády celé storočia, ale aj nádoby s horiacimi tekutinami, vybuchujúce zariadenia a zápalné materiály. Manipulovali s obrovskými kušami na kolesách a veľké skupiny mužov tlačili vpred pohyblivé veže so spustiteľnými rebríkmi, z ktorých sa dalo strieľať dole na obrancov múrov. Spolu s útokom zo vzduchu sa baníci zase podkopávali pod múry, aby ich oslabili. Počas tejto úžasnej ukážky technologickej vyspelosti vo vzduchu, na zemi a pod zemou vybičoval Džingischán psychologické napätie tým, že nútil väzňov, v niektorých prípadoch zajatých spoločníkov mužov, ktorí boli ešte stále v citadele, aby utekali vpred, až kým ich telá nevyplnili hradnú priekopu a nevytvorili živý val, po ktorom iní väzni tlačili vojnové stroje.

Mongoli vyrábali a používali zbrane iných kultúr, s ktorými prišli do kontaktu, a vďaka tomuto nadobúdaniu poznatkov vytvorili globálny arzenál, ktorý sa mohol prispôbiť akejkoľvek situácii, s ktorou sa stretli. Pri ohňových a vybuchujúcich zbraniach Mongoli experimentovali s rannými formami výzbroje, z ktorej sa neskôr stali mínomety a kanóny. V opise Juvayniho cítime zmätok svedkov, ktorí rozprávali, čo presne sa okolo nich dialo. Opísal mongolský útok ako „pec rozpalenú do červena, plnenú zvonka tvrdými polenami pchanými do výklenkov, kým z brucha pece vystreľovali do vzduchu iskry“. Džingischánova armáda kombinovala tradičnú dravosť a rýchlosť stepného bojovníka s najvyššou technologickou sofistikovanosťou čínskej civilizácie. Džingischán využíval svoju rýchlo sa pohybujúcu a dobre vytrénovanú jazdu proti pechote nepriateľa na zemi a zároveň negoval ochrannú funkciu múrov pevnosti novou technológiou bombardovania využívajúc palebnú silu a bezprecedentné ničiace stroje, pomocou ktorých prenikal do pevnosti a terorizoval obrancov. Keď na mužov v citadele padali oheň a smrť, títo bojovníci sultána sa – slovami Juvayniho – rýchlo „utopili v mori ničenia“.

Džingischán pochopil, že vedenie vojny nie je športová akcia alebo obyčajný zápas medzi rivalmi; bola to úplná oddanosť boju jedného národa proti druhému. Víťazstvo nezískal ten, kto hral podľa pravidiel, ale

ten, kto vytvoril pravidlá a nanútil ich nepriateľovi. Triumf nemohol byť čiastkový. Buď bol úplný, totálny a nepopierateľný, alebo nebol. V boji to znamenalo nespútané využívanie hrôzy a prekvapenia. V mieri to znamenalo vytrvalú vernosť niekoľkým základným, no neochvejným princípom, ktoré vytvárali medzi bežnými ľuďmi lojalnosť. Odpor znamenal smrť, vernosť znamenala bezpečie.

Útok na Bucharu sa počítal medzi úspechy nielen preto, lebo sa vzdal ľud v meste, ale aj preto, lebo po príchode zvesti o mongolskej výprave do hlavného mesta Samarkandu sa vzdala aj tamojšia armáda. Sultán ušiel z kráľovstva a moc Mongolov sa zvyšovala. Samotný Džingischán previedol hlavnú časť armády cez afganské hory až k rieke Indus, kým iný oddiel obišiel Kaspické more a dostal sa cez Kaukaz na ruské pláne. Presne sedemsto rokov – od toho dňa v roku 1220 až do roku 1920, keď prišli soviety – panovali v meste Buchara nástupníci Džingischána ako chánovia a emirovia. Išlo o jednu z najdlhších rodinných dynastií v dejinách.

Džingischánova schopnosť manipulovať ľuďmi a narábať s technológiami predstavovala skúsenosti a poznatky viac ako štyroch desaťročí takmer neustálych bojov. Nebolo to tak, že by svoju geniálnu bojovú taktiku, schopnosť získavať si vernosť stúpencov či bezprecedentné danosti organizovať veci v globálnom merítku nadobudol v jednej dôležitej chvíli. Nešlo o dôsledok osvietenia, nejakého zjavenia či formálneho vzdelávania, ale o nekončiaci cyklus pragmatického učenia, experimentálneho prispôsobovania sa a neustále korigovanie vedené jedinečnou disciplinovanou myslou a sústredenou vôľou. Jeho vojenská kariéra začala oveľa skôr, ako sa narodila väčšina bojovníkov v Buchare, a v každej bitke sa naučil niečo nové. V každej zrážke si získal ďalších stúpencov a naučil sa ďalšie bojové techniky. Pri každom probléme skombinoval nové myšlienky do neustále sa meniacej sady vojenských taktík, stratégií a zbraní. Nikdy nebojoval rovnakým spôsobom dvakrát.

Príbeh o chlapcovi, ktorého osudom bolo stať sa najväčším dobyvateľom sveta, sa začal šesť desaťročí pred dobytím Buchary Mongolmi na jednom z najvzdialenejších miest v rozľahlom vnútrozemí Eurázie v blízkosti hraníc súčasného Mongolska a Sibíri. Podľa jednej legendy Mongoli

vznikli v horskom lese, keď sa Modro-sivý vlk spáril s Krásnou červenou laňou na brehu veľkého jazera. Keďže Mongoli po smrti Džingischána zneprístupnili túto domovinu návštevníkom, nemáme žiadny historický záznam, ktorý by ju opisoval. Názvy riek a hôr sú v historickej literatúre v podstate neznáme a dokonca aj súčasné mapy poskytujú v množstve rôznych pravopisov protirečivé názvy jej súčastí.

Toto územie mongolských klanov zaberalo iba malú časť severovýchodu štátu, ktorý dnes poznáme ako Mongolsko. Väčšina krajiny sa dnes rozprestiera na vysokej plošine na severe strednej Ázie za pásom vetrov vejúcich od Tichého oceánu, ktoré prinášajú vlhkosť a zavodňujú bujné pobrežné pláne ázijských poľnohospodárskych civilizácií. No vetry, ktoré prúdia na mongolskú plošinu, vanú väčšinou z arktických častí na severozápade. Aj to málo vlhkosti, ktoré tieto vetry prinášajú, uvoľňujú na severné hory a vysušajú severnú časť krajiny známu ako *govi* alebo pre cudzincov Gobi. Medzi nepríjemnou púšťou Gobi a mierne zavodnenými horami na severe leží rozsiahla step, ktorá sa v lete zazelení, ak zaprší. Práve po tejto stepi sa v lete pohybujú pastieri hľadajúci trávu.

Aj keď mongolské horské pásmo Chentej dosahuje výšku iba 3 000 metrov nad morom, jeho súčasťou sú niektoré z najstarších hôr na planéte. Na rozdiel od zubatých mladistvých Himalájí, do ktorých sa dá dostať iba s horolezeckým výstrojom, milióny rokov erózie vyhladili pásmo Chentej tak, že kôň a jazdec dokážu v lete vyjsť na takmer všetky jeho vrcholy. Na úpätiach hôr sa rozkladajú močiare, ktoré počas dlhej zimy zamrzávajú a vytvárajú pevnú hmotu. Hlbšie priehlbiny po stranách hôr zachytávajú sneh a vodu, ktorá zamrzne a vytvorí niečo, čo vyzerá v zime ako ľadovce, no počas krátkeho leta sa zmenia na nádherné kobaltovo-modré jazerá. Jarný odmäk ľadu a snehu spôsobí pretekание jazier a táto voda vytvorí sériu malých riek vytekajúcich na step, ktorá sa v najlepších letách trbliece trávou zelenou ako smaragd, no v najhorších môže ostať spálená dohneda aj niekoľko rokov po sebe.

Rieky, ktoré vytekajú z pásma Chentej, sú malé a ostávajú zamrznuté po väčšinu roka – dokonca aj v máji, keď je ľad zvyčajne ešte dostatočne hrubý, aby uniesol skupinu jazdcov na koňoch a niekedy dokonca aj naložený džíp. Táto dlhá široká step, ktorá sa rozlieha popri malých riekach,

slúžila ako diaľnica pre Mongolov smerujúcich do rôznych oblastí Eurázie. Výbežky pastvín siahajú na západe až do Maďarska a Bulharska vo východnej Európe. Na východe zasahujú do Mandžuska a došli by až k Tichému oceánu, keby im v tom nezabránil tenký pás pobrežných hôr, ktorý odrezáva Kórejský polostrov. Na druhej strane Gobi znova ožívajú pas-tviny a pridávajú sa k srdcu ázijského kontinentu, kde ležia rozsiahle poľnohospodárske pláne Žltej rieky.

Napriek jemnému zvlneniu krajiny tu počasie môže byť divoké a môže sa rýchlo meniť. Je to kraj značných extrémov, kde ľudia a ich zvieratá čelia neustálym výzvam počasia. Mongoli hovoria, že v pásme Chentej možno zažiť všetky štyri ročné obdobia za jediný deň. Dokonca aj v máji tu kôň môže zapadnúť v závejoch takých hlbokých, že iba s ťažkosťami udrží hlavu nad snehom.

Tu, v kraji na brehu rieky Onon, sa zrodil chlapec, z ktorého sa mal stať Džingischán. Ešte pred jeho narodením v roku 1162 – podľa ázijského kalendára v roku koňa – žili miestni ľudia život plný neustálych rozbrojov a odriekania, ktorý bol v protiklade ku kráse prírody. Höelün, mladé unesené dievča porodilo s problémami svoje prvé dieťa na osamotenom a holom kopčeku nad riekou Onon. Obklopená cudzincami ťažko pracovala vzdialená od svojej rodiny, ktorá ju vychovala, a od sveta, ktorý poznala. Toto miesto nebolo jej domovom a muž, ktorý ju teraz vyhlasoval za svoju manželku, nebol tým, za ktorého sa vydala.

Iba krátko predtým to vyzeralo, že jej osud bude iný; bola manželkou iného mladého bojovníka, Chileduhu z kmeňa Merkitov. Cestoval do východnej stepi, aby ju našiel a odlákal od Olkhunuudov, kmeňa, ktorý bol známy krásou svojich žien. Podľa tradície stepi dal jej rodičom dary a pracoval pre nich možno aj niekoľko rokov, kým si ju odviedol do svojho kmeňa ako nevestu. Keď boli zosobášení, vydali sa iba vo dvojici na niekoľko týždňov trvajúcu cestu späť do ženíchovej domoviny. Podľa *Tajných dejín* sa viezla na malom čiernom vozíku ťahanom volom alebo jakom a jej hrdý manžel sa viezol vedľa vozíka na svojom sivohnedom koni. Höelün nemala pravdepodobne viac ako šesťnásť rokov.

Po stepi šli bez problémov – nasledovali riekou Onon a potom sa chystali vstúpiť do horského pásma, ktoré ich delilo od územia Merkitov.

Ležalo pred nimi už iba niekoľko posledných dní náročnej cesty cez osamotené horské doliny a potom mali klesnúť na úrodné pastviny stád Merkitov. Mladá nevesta sedela v prednej časti malého čierneho vozíka a netušila, že sa na ňu chystá vrhnúť jazdec. Bol to násilný prepád, ktorý navždy zmenil nielen jej život, ale aj smerovanie svetových dejín.

Samotársky jazdec, ktorý bol na love so svojím sokolom, hľadel dole na Höelün a Chileduhu z nepozorovaného vyvýšeného miesta na vrchole neďalekého útesu. Höelün a jej vozík sľuboval väčší zisk, ako by dokázal uloviť so svojím vtákom.

Bez toho, že by ho novomanželia spozorovali, vrátil sa do svojho tábora, aby vyhľadal svojich dvoch bratov. Keďže bol príliš chudobný, aby si mohol dovoliť dary, ktoré boli nevyhnutné na svadbu so ženou, ako bola Höelün, a možno aj neochotný vykonať tradičnú službu pre jej rodičov ako nádejný zať, zvolil si druhý najčastejší spôsob získania nevesty v stepi: únos. Traja bratia sa vydali naháňať svoje nič netušiace obete. Keď sa spustili k dvojici, Chiledu okamžite odcválal, aby odlákal útočníkov od vozíka a, ako očakával, začali ho prenasledovať. Márne sa ich snažil zbaviť tým, že obkrúžil úpätie hory, aby sa vrátil k svojej neveste. Ešte aj Höelün vedela, že jej manžel neoklamal útočníkov v ich vlastnom kraji a čoskoro sa vrátia. Aj keď bola ešte len v puberte, povedala si, že v snahe poskytnúť svojmu manželovi šancu prežiť útok musí ostať a vzdať sa únoscom. Ak by ušla s Chileduom na jednom koni, zajali by ich a jeho zabili. No ak by ušla sama, zajali by iba ju.

Tajné dejiny spomínajú, že v snahe presvedčiť manžela, aby spolupracoval, mu povedala: „Ak prežiješ, budeš mať panny v každom kraji a v každom voze. Môžeš si nájsť inú ženu, ktorá ti bude nevestou, a môžeš ju volať Höelün namiesto mňa.“ Höelün potom rýchlo vykĺzla zo svojej blúzky a prikázala svojmu novému manželovi, aby „rýchlo ušiel“. Vtísla mu svoju blúzku do tváre ako gesto na rozlúčku a povedala: „Zober si to, aby si mal na ceste so sebou moju vôňu.“

Vôňa má v stepnej kultúre hlboké a dôležité miesto. Ľudia z iných kultúr sa možno pri stretnutí či lúčení objímu alebo pobožkajú, no stepní nomádi sa navzájom ovoňajú – ide o gesto, ktoré je z veľkej časti rovnocenné bozku na líce. Vôňa nesie hlboko emocionálne významy na rôznych úrovniach, ktoré sa líšia od rodinného privoňania medzi rodičom

a dieťaťom až po erotické privoňanie medzi milencami. Dych každého človeka a jeho jedinečná telesná aróma sa tu považovali za súčasť duše človeka. Vtisnutím blúzky ponúkla Höelün manželovi hlboko dôležitú pripomienku svojej lásky.

Potom mala Höelün pred sebou dlhý život plný rôznych udalostí, no jej osudom naozaj bolo, aby svoju prvú lásku už nikdy nevidela. Ako Chiledu utekal únosom svojej ženy, zvieral blúzku pri tvári a toľkokrát sa otočil, aby sa na ňu ešte pozrel, až jeho dlhé čierne vrkoče udierali ako biče z jednej strany na druhú – z hrude na ramená. Keď Höelün videla, ako jej manžel prechádza cez horský priesmyk a navždy mizne z dohľadu, nechala voľný prechod emóciám svojho srdca. Podľa *Tajných dejín* vykričala tak hlasno, že „sčerila riekú Onon“ a „zatriasla lesom a údolím“.

Jej únosom a mužom, ktorého osudom bolo stať sa jej novým manželom, bol Jesügej z malej a bezvýznamnej skupiny, ktorá sa neskôr stala známa ako Mongoli, no v tom čase bol jednoducho členom klanu Bordžiginov, ktorý bol podriadený mocnejším príbuzným – Tajčiidom. Viac ako postavenie unesej ženy trápilo Höelün to, že Jesügej už mal manželku, respektíve konkubínu Sočigel, ktorá mu porodila syna. Bude musieť bojovať o svoju pozíciu v rodine. Ak bude mať šťastie, budú so Sočigel pravdepodobne bývať každá vo svojom *gere* – klenutom stane vyrobenom z plstených diek priviazaných o mriežkový rám –, no aj keby neboli každá vo vlastnom *gere*, aj tak budú každý deň blízko seba.

Höelün vyrástla na širokej otvorenej pastvine, kde človek mohol dovidieť doďaleka vo všetkých smeroch a kde sa pásli a v lete tučneli veľké stáda kráv, oviec, kôz a koní. Bola zvyknutá na hojnosť mäsa a mlieka, ktorú ponúkal život v stepi. Malý kmeň jej nového manžela naopak nachádzal obživu na severnom okraji sveta pastvín, kde step hraničila s lesnatými horami a kde nebol dostatok pastvín pre veľké stáda. Zrazu musela jesť skromnejšie jedlá lovcov: svište, potkany, vtáky, ryby a príležitostne divinu či antilopy. Mongoli netvrdia o svojom pôvode v stepných kmeňoch, že by bol starobylý a slávny. Považovali ich za mrchožrúťov, ktorí súperili s vlkami pri love na malé zvery, a keď bola možnosť, kradli pastierom zvieratá a ženy. Höelün pre nich znamenala iba chytený hnutelný majetok.